

Dominykas MATULIONIS
Vilnius

KADAGIŲ AROMATAS

Ji paskutinįsyk išuosto aplink namą augančias žoleles, apkabina visus medžius, atsisveikina su savo senu, liūdnu arkliu ir, išėjusi iš gimtojo vienkiemio, prisiekia niekada nebegrįžti.

Vienintelis vyras, aitrai kvėpėdavęs kadagiais, dažnai jai priekaištuoja. Sako: „Deja, įsimylėjau tave ir nieko negaliu padaryti.“ Kristina nekreipia dėmesio, niekada, tik įkvepia kadagių aromato nuo tų rankų, to veido. Jo kraujyje esantis miestas, skaisti balta oda, į kurią įsigėrusios pilkos betono dulkės, suteikia jam neįmenamą, paslaptinę, bet tuo pačiu metu – negailestingai artimą pavidalą.

Henrikas grįžta, Kristina jį bučiuoja, švelniai nurengia palatą, apsikabina lyg paskutinį kartą; vyras ilgai prausiasi, dar ilgiau valosi dantis, bet ji vis tiek užuodžia moters gleivių kvapą ant riešų, lūpų ir kaklo – salsvą, lengvą, su niekuo nesumaišomą – tvirtos moters kvapą.

Ji seka vyrą gatvėje uosdama kadagius, kol pastebi patį Henriką, stovintį prie pusrūsio. Durys atsilapoja, užsidaro, šviesa neužsidega. Po pusvalandžio vyras išeina paskubomis, lyg atlikęs dar vieną neatidėliotiną reikalą. Žingsniuose nėra laimės. Taip. Jokio džiaugsmo. Ji žino, kaip lengvai jis vaikšto, kai yra laimingas, o dabar žingsniai – tokie pat niūrūs ir vangūs. Henrikas nemylti tos moters.

Kristina seka smulkią šviesiaplaukę, renka jos nukritusius plaukus, susuka nemažą kuokštelį; ta moteris, vilkinti apsaugos darbuotojos uniforma, sveikinas su visais praeiviais, padeda atsikelti nukritusiam girtuokliui gatvėje, išpaudžia monetą į valkatos ranką. Ji – stipri. Kristina prieina prie jos nepastebimai.

– Jūs pametėte plaukus, – ištisia jai šviesų kuokštą. – Maniau, kad jų pasigestumėt, jeigu išmesčiau.

Ji nusišypso, paima plaukus.

– Atrodo, kad jus labai gerai pažįstu, bet mes niekada iki šiol nesimatėm, ar jūs irgi taip jaučiatės?

Kristina įžiūri vieną mažą prakaito lašelį, prasiveržusį virš dešiniojo Eleonoros antakio, ir greitai švelniu mostu jį nubraukia.

– Nelieskite manęs, – ramiai perspėja moteris.

– Mano prisilietimas turėtų jums daug ką atskleisti

– Tikrai. – Padeda delną ant kaktos. – Manęs taip jokia moteris dar nėra lietus.

Kristina paglosto jos ranką, ramiai ir ritmingai, kaip glosto Henrikas.

– Kaip tik prisiminiau istoriją apie savo senelę, – Kristina nusišypso. – Matote, jos vyras jai buvo neištikimas, ir ji tą užuodė – uoslę turėjo tokią pat gerą kaip ir mano, štai, – ji pauosto moters rankas, – tai ūkinio muilo kvapas, – o čia, – prisiartina prie kaklo, – panašu į ramunėlių šampūną, kvėpalų jūs nenaudojate, o prakaitas ganėtinai salsvas. – Moters veidas dabar atsiduria prieš pat Eleonoros. – Mano senelė išklojo

miegamąjį baltomis paklodėmis. Grįžus vyrui, ji liepė jam atsisėsti ant lovos ir užsimerkus laukti. Paėmusi kirvį, perskėlė galvą. Visos paklodės nusidažė raudonai.

Eleonora ramiai papurto geltonus plaukus.

– Turbūt jums buvo labai sunku.

– Atvirkščiai. Mano gyvenimas lengvas, o jūsų?

– Pažvelkite į mane, – Eleonora apsisuka. – Patikimas „tazeris“, ašarinių dujų balionėlis, nauja uniforma. Manimi rūpinasi. Ko daugiau reikia laimei?

Kristina negali pasiduoti, nesusipažinus su ja iki galo, neatrakinus jos kėslų, jos būdo, o svarbiausia – įminti mįslę, kodėl jos vyras pas ją lankosi? Ko jam trūksta? Tad ji tęsia toliau:

– Jūsų plaukai – nors šviesūs, bet vešlūs ir tvirti.

– O jums tinka raudona. O aš, kai tik nusidažau plaukus, jaučiuosi, lyg praradusi kažką savita

– O kai pražilsite, kas tada? – Kristina švelniai nubraukia jai sruogas.

– Prašau, nelieskite manęs, – Eleonora atsitraukia, bet susivaldo. – Aš niekada negalvoju apie ateitį.

Ji žiūri į tą tvirtą, gerą moterį ir negali suvokti, kuo jiedvi skiriasi.

– Gal kada nors galiu jus aplankyti?

– Žinoma, – pritaria moteris, – tik ne antradieniais ir penktadieniais vakare. Šį laiką skiriu sau. – Taip, Kristina numanė, kad kaip tik tomis dienomis jos vyras užtrunka darbe.

– Žinoma.

– Gyvenu Totorių 42. – Eleonora, preciziškai suspaudusi plaukų kuokštą, įsideda į kišenę. – Gražios dienos.

Laukdama vakaro, ji eina pro miestiečius lyg pro didelę kareivių kuopą, traukiančią į jau pralaimėtą mūšį. Liūdni kareiviai. Jų prakaitas skleidžia aitrų paralyžiuojančios baimės kvapą. Kristina palaukia, kol Eleonora baigia darbą, ir pasitinka ją gatvėje.

– Labas.

– Labas, – dalykiškai sveikinas moteris, jos tylėdamos nueina iki to mažo pusrūsio, Eleonora atneša arbatą, o Kristina jaučia, kad reikia kalbėti.

– Žinai, aš galėčiau gyventi kaime rinkdama žoleles, visas pažįstu, visas žinau, galėčiau gydyti žmones, o dabar – dirbu asistente kino aikštelėje ir esu diplomuota filosofijos magistrė – juokinga, ar ne? O kas dar įdomaus?.. mano pavardė – Pulkininkė. Kažkurio karo metu kareivis atklydo į mūsų kaimą ir pasiliko. Turbūt tai buvo pulkininkas. Tokia mano teorija.

Eleonora nusišypso ir pritaria:

– Senelė pasakojo, kad seniai, labai seniai, dar kai manęs nebuvo, per karą visą liepą snigo. Gal tada jis ir pasiliko...

– O kodėl manote, kad tada?

– Nes tiesiog mylėjo sniegą. – Ji trukteli pečiais. – Kai ėjo paskutinės kariuomenės, užklydo į mūsų vienkiemį ir pranešė, kad karas laimėtas. Mano šeima visą karą praleido galvodami, kad aplinkui vyksta didelė medžioklė. Jiems sekėsi, sekasi ir man.

Jos tyli, Kristina turbūt pirmą kartą per ilgus metus jaučia keistą prielankumą kitam žmogui, bet ji neleidžia sau mėgautis šios moters kompanija, tad keliauja prie reikalo:

– Jūs panaši į moterį, kuri mėgsta mylėtis tamsoje.

– Nemėgstu šviesos. Net žvakių.

– Jūs man labai patinkate, norėčiau jūsų paprašyti vieno dalyko, ar galite paskolinti man – mano vyrą, ateisiantį pas jus šį penktadienį.

Eleonora pasižiūri į ją ramiau žvilgsniu ir tvirtai taria:

– Gerai. Bet pažadėkite, kad niekada daugiau jūsų nebepamatysiu.

Moterys mandagiai nusišypso viena kitai ir tylomis išgėrusios arbatą atsisveikina.

Penktadienį laukdama Henriko, tamsoje stebėdama savo atspindį veidrodyje, Kristina pradeda ant savęs užuosti Eleonoros kvapą. Slenkant minutėms iki vyro pasirodymo, ji aiškiai įžiūri besikeičiančią odą, akių spalvą, kintantį nosies dydį, šviesėjančius plaukus, visas kūnas po truputį tampa identiškais Eleonoros kūnui. Tapusi Eleonora, net nagų atspalviu ir ūgiu, ima tykoti vyro. Ji atidaro duris, prieblandoje įeina jis, nukabinęs galvą, toks liūdnas lyg visas būtų surūdijęs, apkabina ją, bučiuoja, po truputį nurenginėja, lėtai, neskubėdamas, ji nesipriešina, nejau Henrikas nesupranta, jog čia ne Eleonora? Nejaugi ji tapo Eleonora? Akimirka, kita, jie kvėpuoja, giliai, giliai, kvėpuoja, vyro dantys tamsoje blizga lyg vilko. Kažkada ji matė didelį, juodą vilką. Dabar prieš ją atsigulęs garsiai kvėpuoja Henrikas. Nebejaunas, šiek tiek suprakaitavęs. Apakintas šviesos mirkčioja, įsižiūri į ją, bet nė kiek nesutrunka.

– Čia aš, – ji paima jo tamsią, lygią ranką, kurioje įsispaudę betono likučiai. – Dabar mes eisime iš čia ir daugiau niekada nebegrįšim.

Vyro tamsiose akyse atsispindi keista žaismė.

– Tu manai, kad aš aklas? Kur beečiau, jaučiu tavo žvilgsnį, tavo alsavimą. Net atspindžiuose matau tavo veidą. Tau visada pavykdavo viską kontroliuoti. Visuomet buvai tyli, nuolanki, bet kai išpuldavo proga – atsirasdavai laiku ir vietoje, o aš laikiu tavęs ir čia, specialiai nejungiu šviesos, nes laikiu, kol pasirodysi čia ir pati ją įjungsi. Pakliuvai į spąstus. Iš tikrųjų mane sekioji ir keiti pavidalą. Kristina, pagavau tave. Pagaliau pagavau. Tikrai manai, kad dabar eisiu kartu su tavim?

– Taip, – ji tvirtai sučiaupia lūpas, – taip, nes tu myli mane.

– Tu teisi. – Jis atsuka jai nugarą, ant kurios – keisti, juodi randai. – Tada, kai nukritau iš dangaus, nežinojau, kur dėtis. Tu mane priglaudei. Iš naujo pamėgau žmones, pamėgau tave. O dabar? Dabar tiesiog supratau, kad visada tau tarnauju.

– Mano vargšas angelas, – jai priglaudus Henriką prie krūtinės, vyro mentės sujuda.

– Taip, rytoj man reikia į darbą, rytoj – nauja diena, bet ji niekada nebus tokia kaip kitos. Rytoj bus diena, kai man užaugs sparnai. Rytoj bus diena, kai aš...

– Jie niekada neataugs, – jį nutraukia Kristina, – nes tu myli mane. – Durų spyna trakšteli. – Girdi, Eleonora grįžo.

Jiedu atsikus, moteris atsisėdusi užsirūko. Kristina spaudžia Henriką prie krūtinės.

– Jam iš tikrųjų auga sparnai, – pareiškia Eleonora, – jis man pasakojo, kaip iškrito iš aštunto aukšto, pasakojo, kaip jam operavo stuburą, kaip išgyveno, kai tikimybės išgyventi nebuvo, kaip pradėjo vaikščioti, kalbėti iš naujo. Kaip prisikėlė naujam gyvenimui. Aš jo tik klausiausi, todėl Henrikas grįždavo, nes aš klausiausi. Mokėjau klausytis. O dabar jam auga sparnai ir to sustabdyti tu negali, Kristina.

Vyras pajudina mentes, išsisupa iš moters glėbio, pašokinėja, pasiražo.

– Gal baikime, ką? – Jis ramiai išsitraukia cigaretę. – Taip, aš esu stebuklas, susidarantis iš nulio procentų – ne mokslo, o paradokso žmogus. Jūs galite mane vadinti angelu, galite, jeigu norite, bet aš jums reikalingas tik tiek, kiek jūs galite per mane prisiliesti prie gryno stebuklo, kurį pačios trokštate patirti, nes atsidūrėte ne ten, kur turėjote būti, bent jums taip atrodo.

– Tu esi lunatikas. – Kristina persėda prie Eleonoros ir visu kūnu palinksta link moters, lyg bendrininkės prieš nusikaltimą. – Ir, apskritai, tu visada dangstaisi po savo stebuklinga kauke, visada man sakai, kad aš tave verčiu daryti tą ar aną. Visuomet stengiesi mane sumenkinti. Aš pavargau. Tebūnie, kaip tu nori.

– Taip, jis ne pats tyriausias padaras. – Eleonora išsitiesia krėsle. – O aš vis prisimenu kaimą. Vienišą trobą, lauką. Tyku, ramu. Visada turi darbo, visada stengiesi išgyventi. Vanduo, medžiai, ugnis, oras. Tu kvėpuoji, ir visa gamta kvėpuoja aplinkui. Kalbi, klausaisi. Su tavimi kalba, tavęs klausosi. Miestas per greitai nuplovė mūsų gyvenimus ir dėl to, Henrikai, tapai per grubus žmogui, kuris tave myli.

Tą minutę pasirodo platūs, rudi sparnai, kurie užkliudo puodus, krentant puodukams ir kibiramams, Henrikas lėtai atsistoja, pajudina nugarą, švelniai pabučiuoja Kristiną, sumosuoja sparnais ir, išėjęs pro duris, pakyla virš miesto. Pro virtuvės langą dvi rūkančios moterys stebi tolstantį vyrą.

– Jis skrenda link girių, – sukužda Kristina, – visuomet ten važiuoja, kai jam prasta nuotaika. Kaip manai, Eleonora, ar jis rytoj ateis į darbą? O paskui sugrįš namo?

– Neabejoju tuo, – taria moteris, užgesindama nuorūką, – na, o dabar turėsi laikytis žodžio, niekada čia nebegrįžti, kad ir kas benutiktų.

Septintą valandą ryto Kristina laukia jo prie autobuso stoties. Srautas vairuotojų ir darbininkų po truputį renkasi pamainai. Pirmiesiems autobusams išvažiavus iš stoties, ji pastebi tik keistą, sparnuotą siluetą, stovintį ant betoninio daugiaaukščio, pasirėmusį į anteną. Jos nugara pereina keistas šiurpas.

Jeigu auštant įsižiūrėtumėm į žmogaus veidą, atrodo, kad jis po truputį vis kinta, atrodo, kad tas žmogaus veidas talpina tūkstančius veidų. Tokia buvo ir Kristina, tą rytmetį ji laikė mane už rankos, ilgai pasakojo apie kaimą, kurį ji paliko už nugaros, apie savo vyrą, kurio, kaip ji pati sakė – nekentė, ir apie miestą, kurio ji nemėgo.

– Aš norėjau būti laisva, – tarė ji. – Visuomet norėjau būti laisva, ir, kai jis pasipiršo, bažnyčioje atsisakiau. Mes stovėjome priešais altorių, bet staiga po truputį kartu pradėjome trauktis. Žingsnis po žingsnio, žingsnis po žingsnio. Galiausiai aš paglosčiau jo stuburą ir pasakiau – koks skirtumas, juk tu angelas. Ir mes išėjome.

Kalbėdama ji žvilgčiojo kažkur į antenas, pastatytas ant plokščių devynaukščių stogų, ir tolyn, ten, kur plyti jos gimtasis kaimas.

M. K. Čiurlionis „Paukštis ir vaikas“
